

**ВІТАЄМО ПЕРЕМОЖЦІВ І ЕТАПУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ
"ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА-2020!"
(докладніше читайте на стор. 2)**

**Ванжула Наталія
Володимирівна**, завідувач
бібліотеки КЗ «НВК: ЗШ I-III
ст. – гімназія №6 ВМР

Фурман Вікторія Олегівна,
бібліотекар КЗ «НВК: ЗШ I-
III ст. – гімназія №6 ВМР

**Довгопола Галина
Миколаївна**, завідувач
бібліотеки КЗ «НВК: ЗШ I-III
ст. – гімназія №30 ВМР

**Позднякова Тетяна
Михайлівна**, бібліотекар
КЗ «НВК: ЗШ I-III ст. –
гімназія №30 ВМР

**Алфьорова Катерина
Сергіївна**,
завідувач бібліотеки
КЗ «ЗШ I-III ст. №35 ВМР

**Мельгунова Лілія
Вікторівна**,
бібліотекар
КЗ «ЗШ I-III ст. №35 ВМР

В номері:

К.В. Нарольська «Вітаємо переможців першого етапу Всеукраїнського конкурсу "Шкільна бібліотека – 2020"». <i>Конкурси фахової майстерності ...</i>	2
Ю.М. Антонішина «Поради вчителям, які працюють в інклюзивному класі». <i>Сторінка методиста .....</i>	9
О.Д. Драчук «Корнелія Функе. Тема «оживлення» книжки у творі «Чорнильне серце». Сенс назви роману». <i>Панорама творчих уроків.....</i>	14
Н.П. Корченко «Давні українські зимові обряди». <i>Панорама творчих уроків.....</i>	22
Т.П. Чабанюк «Харчування». <i>Панорама творчих уроків .....</i>	29
Г.В. Кривіцька «Наповнюймо серця добром. Правопис іменників. "Не" з іменниками». <i>Панорама творчих уроків.....</i>	44
Т.В. Докійчук «Дитяча психотравма». <i>Сторінка психолога .....</i>	54

**Вітаємо переможців першого етапу Всеукраїнського конкурсу
"Шкільна бібліотека – 2020"**

Нарольська Катерина Володимирівна,
методист з бібліотечних фондів
комунальної установи "Міський методичний кабінет",
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 25.02.2019 року №254 «Про проведення Всеукраїнського конкурсу «Шкільна бібліотека - 2020 в період з 01.11.2019 року по 08.01.2020 року в закладах загальної середньої освіти міста було проведено міський етап Всеукраїнського конкурсу «Шкільна бібліотека-2020» у номінаціях: «Модель бібліотеки Нової Української школи», «Медіакультура в бібліотечному просторі», «Бібліотека – територія читання».

Конкурс проводиться один раз на 3 роки з метою залучення дітей до читання, підтримки і вдосконалення діяльності бібліотек закладів загальної середньої та позашкільної освіти, піднесення ролі бібліотекаря в суспільстві та підвищення престижу бібліотечної професії в період.

Відповідно до умов проведення на міський етап Конкурсу учасниками були надані матеріали у форматі тематичного електронного портфоліо, що представляли собою узагальнений опис досвіду конкурсанта в рамках обраної номінації. Усі роботи відповідали визначеним критеріям і вимогам.

Відповідно до вимог Конкурсу оцінювання робіт відбувалося за результатами засідання журі, до складу якого увійшли досвідчені бібліотечні працівники міста.

Вітаємо переможців I (міського) етапу конкурсу «Шкільна бібліотека - 2020», які посіли III місце:

– у номінації «Модель бібліотеки Нової Української школи»:

1. Бондаренко Людмилу Анатоліївну, завідувача бібліотеки комунального закладу «Загальноосвітня школа I-III ступенів №4 ім. Д.І. Менделєєва Вінницької міської ради»;

– у номінації «Бібліотека – територія читання»:

1. Заєць Наталію Григорівну, завідувача бібліотеки комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-II ступенів-ліцей № 7 Вінницької міської ради»;

2. Цодікович Тетяну Володимирівну – завідувача бібліотеки комунального закладу «Загальноосвітня школа I-III ступенів №9 Вінницької міської ради»;

3. Шилько Наталію
Феодосіївну –
завідувача
бібліотеки
комунального
закладу
«Загальноосвітня
школа I-III
ступенів №36
Вінницької міської
ради»;

4. Бужак Лілію
Василівну –
бібліотекаря
комунального
закладу
«Загальноосвітня
школа I-III
ступенів №36 Вінницької міської ради».

Вітаємо переможців I (міського) етапу конкурсу «Шкільна бібліотека - 2020»,
які посіли II місце:

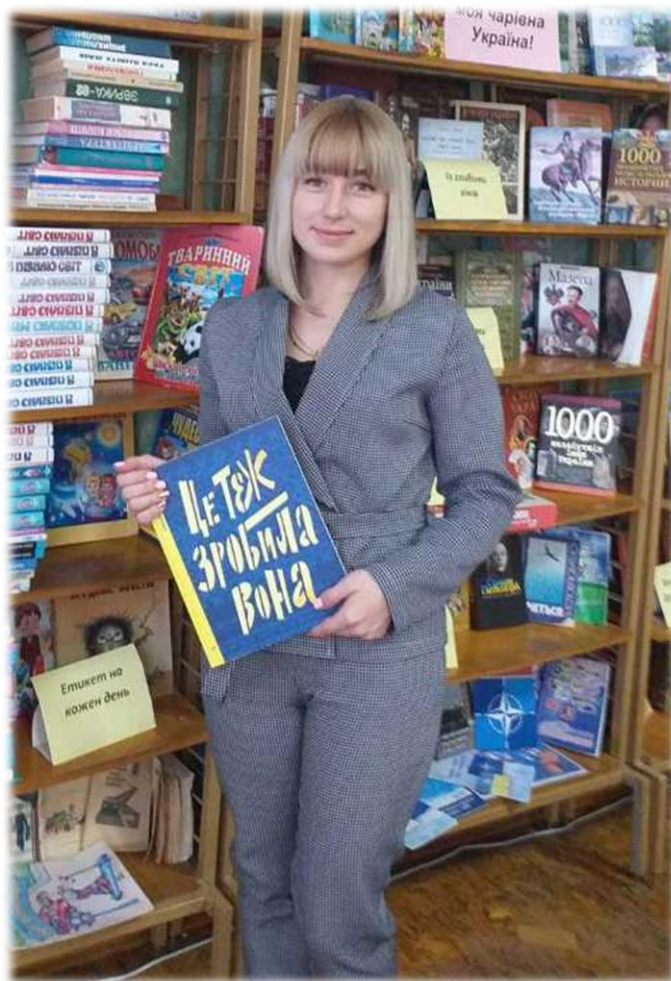

– у номінації *«Модель бібліотеки
Нової Української школи»:*

1. Полозук Наталію Юріївну,
завідувача бібліотеки комунального закладу
«Загальноосвітня школа I-III ступенів № 27
Вінницької міської ради»;

– у номінації «Бібліотека – територія читання»:

1. Суліменко Віолетту Олегівну, бібліотекаря комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 20 Вінницької міської ради»;

2. Ястремську Наталію Віталіївну, завідувача бібліотеки комунального закладу «Спеціалізована загальноосвітня школа І ступеня з поглибленим вивченням іноземних мов № 25 Вінницької міської ради»;

3. Огороднійчук Наталію Анатоліївну, бібліотекаря комунального закладу «Загальноосвітня школа II-III ступенів №31 Вінницької міської ради»

Вітаємо переможців I (міського) етапу конкурсу «Шкільна бібліотека - 2020», які посіли I місце:

– у номінації «Модель бібліотеки Нової Української школи»:

1. Довгополу Галину Миколаївну, завідувача бібліотеки комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-III ступенів-гімназія № 30 ім. Тараса Шевченка Вінницької міської ради»;

2. Позднякову Тетяну Михайлівну, бібліотекаря комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-гімназія № 30 ім. Тараса Шевченка Вінницької міської ради»;

– у номінації «Бібліотека – територія читання»:

1. Алфьорову Катерину Сергіївну, завідувача бібліотеки комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №35 Вінницької міської ради»;

2. Мельгунову Лілію Вікторівну, бібліотекаря комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №35 Вінницької міської ради»;

– у номінації
«Медіакультура в
бібліотечному просторі»:

1. Ванжулу Наталію
Володимирівну,
завідувача бібліотеки
комунального закладу
«Навчально-виховний
комплекс:
загальноосвітня школа І-
ІІІ ступенів-гімназія №6
Вінницької міської
ради»;

2. Фурман Вікторію Олегівну,
бібліотекаря комунального закладу
«Навчально-виховний комплекс:
загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-
гімназія №6 Вінницької міської
ради»;

Отже, міський етап Всеукраїнського конкурсу «Шкільна бібліотека - 2020» у м. Вінниці завершено. Довгопола Галина Миколаївна, Позднякова Тетяна Михайлівна, Алфьорова Катерина Сергіївна, Мельгунова Лілія Вікторівна, Ванжула Наталія Володимирівна, Фурман Вікторія Олегівна представлятимуть наше місто на обласному етапі Конкурсу. Бажаємо успіхів!

Інклюзивна освіта для забезпечення всебічного розвитку дитини

Антонішина Юлія Миколаївна,
методист з інклюзивної освіти
комунальної установи

«Міський методичний кабінет», спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії

«Коли інклюзивне навчання буде повністю опановане, ми зможемо відмовитись від ідеї, що всі діти для того, щоб приносити користь суспільству, мають бути схожими один на одного. Замість цього ми будемо шукати і підтримувати таланти, властиві всім людям. Ми починаємо розглядати нетипові способи, щоб

виховувати корисних членів суспільства, і в процесі цієї роботи ми зможемо дати всім дітям відчуття того, що вони потрібні».

Норман Куц, американський адвокат з питань
прав людей з обмеженими можливостями,
автор Декларації взаємної залежності

Світове суспільство, в тому числі і українське, досягло такого рівня соціального розвитку, коли не може собі дозволити втратити жодну підрастаючу людину. А визнання Конвенції ООН про права дитини та Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захист і розвиток дітей посилило увагу батьків, держави і громадськості до їхніх проблем з народження і до повноліття та відповідальності за розвиток, навчання і виховання. Безумовно, діти з особливими освітніми потребами теж не повинні залишатися без належної уваги. Адже історично так склалося, що вони були позбавлені можливостей отримувати освіту поруч зі своїми нормотиповими однолітками, їм відмовляли у доступі до загальноосвітньої навчальної програми і навчали у спеціальних закладах.

Тому на сьогодні одним із найважливіших явищ у сучасній спеціальній освіті є рух за інклюзивну освіту. Інклюзія справляє значний вплив на політику, науково-пошукову та практичну роботу і має багато значень, що охоплюють діапазон від простого зарахування учнів з особливими освітніми потребами в звичайні класи до трансформації філософії, цінностей і практичних підходів цілих освітніх систем. Інклюзія потрібна нашій державі як засіб досягнення соціальної справедливості в інтересах учнів з особливими освітніми потребами.

Ученими обговорюються проблеми інтеграції дітей з особливими освітніми потребами і активно розробляються підходи до навчання і виховання їх в умовах загальноосвітніх навчальних закладів. Вивчення особливостей створення комфортного інклюзивного освітнього середовища має важливе значення для успішного виховання та соціалізації не тільки дітей з порушеннями психофізичного розвитку а й інших учнів.

Активні наукові розробки проблеми інклюзивного навчання з'явилися у науковій літературі приблизно в середині 80-х років минулого століття.

У 1978 році Л. Виготським було доведено, що розвиток дитини у спеціальних закладах відбувається у вузькому, обмеженому колі колективу, у маленькому замкненому світі, де все пристосовано до її дефекту. Унаслідок штучної ізоляції дітей, відриву від сім'ї, ровесників формується особистість, невпевнена у собі, власних силах і можливостях. Таким чином формується так звана «вторинна інвалідність».

Аналіз праць В.О. Сухомлинського свідчить про те, що майже в усіх своїх роботах учений звертав особливу увагу на необхідність використання *принципу індивідуального підходу* в роботі з дітьми з особливими потребами. «Конкретна наша робота, – зазначав дослідник, – полягає у визначенні причин біди в кожному окремому випадку, необхідності знайти кожній дитині посильну розумову працю, доступні для неї шляхи подолання труднощів, захопити її цікавою роботою, завдяки якій вона могла б розвиватись інтелектуально». «Духовне життя школи повинно бути настільки багатограним, щоб кожний знайшов поле для розкриття, ствердження своїх сил і творчих здібностей. Зміст духовного життя полягає в тому, що в кожному вихованці пробуджується його індивідуальна неповторність. Тільки там, де маленька людина переживає відчуття гордості від того, що вона у чомусь досягла видатних успіхів, виявила себе, – в індивідуальному духовному житті ми бачимо те, що потрібно називати енергією думки. Радість розумової праці – ось що стає доступним людині, якщо її духовне життя перейнято почуттям оптимістичної впевненості у своїх силах, почуттям власної гідності», – писав В.О. Сухомлинський [1].

Вчений наголошував на тому, що не може існувати виховання особистості поза колективом, як не може бути колективу без особистостей і доречно зауважував, що колектив може стати виховним середовищем тільки в тому разі, коли він створюється під час спілкування і спільної діяльності, яка дає кожному радість і насолоду, розвиває його інтереси і здібності, коли є освічений педагог, який любить дітей.

Більшість учених вказують на необхідність упровадження нових форм освіти, які б сприяли інтеграції людей з особливими потребами у суспільство. Серед них особливої уваги заслуговує інклюзивна освіта.

Мета інклюзивного закладу освіти – надати всім учням можливість найбільш повноцінного соціального життя, активної участі в колективі, тим самим забезпечуючи найбільш повну взаємодію і турботу один про одного як членів співтовариства.

Елен Р. Даніелс та Кей Стаффорд зазначали, що «залучення дає можливість особливим малятам взаємодіяти зі звичайними дітьми, спостерігати за ними, наслідувати їх. Інакше кажучи, діти з особливими потребами можуть отримувати такий соціальний досвід, як і їхні здорові товариші. Спілкування з людьми з інвалідністю корисне і для звичайних дітей, їхніх сімей, учителів та місцевої громади» [3, 23].

На сучасному етапі розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами пріоритетного значення набуває створення інклюзивного освітнього середовища. У такому середовищі всі діти навчаються разом у системі масової освіти за загальноосвітніми навчальними програмами, що пристосовані до потреб такої дитини.

Серед першочергових кроків у напрямі створення інклюзивного середовища вбачаються такі: ***відмовитися від стереотипних поглядів на вчителів, учнів і навчальний процес; формувати в школі атмосферу, засновану на ідеях інклюзії; розбудувати школу як громаду; зосереджуватися на співпраці, а не на конкуренції; прищеплювати віру в свої сили кожному члену шкільного колективу.***

Необхідними умовами формування інклюзивного освітнього середовища в загальноосвітніх навчальних закладах є:

- визнання педагогом необхідності використання різноманітних навчальних підходів з урахуванням різних стилів навчання, темпераменту й особистості окремих дітей;
- адаптація навчальних матеріалів для використання по-новому, підтримуючи самостійний вибір дитини у процесі навчання у класі;
- використання різних варіантів об'єднання дітей у групи;
- налагодження співробітництва та підтримки серед учнів класу;
- використання широкого спектру занять, практичних вправ і матеріалів, що відповідають рівню розвитку дитини.

Мета цього середовища – орієнтуватися на розвиток особистості та відповідати запитам соціального оточення і сподіванням людини.

Освітнє середовище тільки тоді буде інклюзивним, коли матиме ряд ознак:

- спланований і організований фізичний простір, у якому б діти могли безпечно пересуватися під час групових та індивідуальних занять;
- наявність сприятливого соціального та емоційного клімату;
- створені умови для спільної роботи дітей, а також надання один одному допомоги в досягненні позитивного результату.

В інклюзивному освітньому середовищі всі діти здатні досягати успіху. На основі всебічного аналізу літератури з цього питання Д. Мак Грегор і Фогельсберг наводять такі переваги для дітей з особливими освітніми потребами:

- в інклюзивному середовищі діти з обмеженими можливостями демонструють вищий рівень соціальної взаємодії з іншими дітьми, які таких обмежень не мають;
- в інклюзивному освітньому середовищі підвищується соціальна компетентність і вдосконалюються комунікативні навички дітей з відмінними здібностями;
- діти з особливими потребами навчаються за складнішою й глибшою навчальною програмою, завдяки чому процес набуття вмінь і навичок протікає ефективніше, а академічні досягнення покращуються;
- посилюється соціальне сприйняття дітей з відмінними здібностями завдяки методиці навчання в інклюзивних школах, де воно часто відбувається у формі групової роботи. Працюючи в малих групах, діти навчаються бачити людину, а не її ваду, та починають усвідомлювати, що між ними та дітьми з обмеженими можливостями є багато спільного;
- дружні стосунки між дітьми з обмеженими можливостями та іншими, що таких обмежень не мають, зазвичай частіше розвиваються в інклюзивному середовищі. Дослідження довели, що діти в інклюзивному закладі мають надійніші й триваліші зв'язки з друзями, ніж діти в сегрегованому середовищі. Це особливо справедливо в ситуації, коли діти відвідують місцеву школу у своєму районі та мають більше можливостей бачитися з друзями після уроків.

Аргументи на користь перебування учнів в інклюзивному освітньому середовищі незаперечні. Тому супротивне твердження про те, що решта дітей отримують менш якісну освіту в інклюзивному середовищі чи опиняються у менш сприятливих соціальних умовах, важко назвати аргументованим.

У багатьох відношеннях решта дітей від перебування в інклюзивному середовищі отримують стільки ж користі, стільки й діти з особливими освітніми потребами. Присутність дітей з відмінними здібностями в класі ніяк не заважає успішності інших учнів, які не мають обмежень.

Діти без обмежених можливостей можуть підвищувати самооцінку та закріплювати знання навчального змісту, виступаючи наставниками для інших. Також вони мають нагоду опанувати додаткові вміння, наприклад, навчитися читати шрифт Брайля чи спілкуватися мовою глухонімих. Навчання цих умінь може відбуватися у ситуації, коли всі учасники процесу усвідомлюють їхню важливість і можуть застосовувати на практиці. Крім того, володіння ними надає можливість для особистісного зростання, якої часто позбавлені діти, що не мали нагоди навчатися поруч з тими, хто має відмінні здібності.

Усі діти, перебуваючи в інклюзивному середовищі, можуть навчитися цінувати й поважати дітей з відмінними здібностями. Вони навчаються бачити

людину, а не передусім її ваду чи обдарованість, та не помічати пов'язаних із ними соціальних ярликів.

Таким чином, інклюзивне освітнє середовище – це середовище, де всі учні незалежно від свої освітніх потреб здатні навчатися ефективніше, підвищувати свою соціальну компетентність, вдосконалювати комунікативні навички, а також відчувати себе частиною спільноти.

Література

1. Іноземцева С.В. Використання педагогічних ідей В.О. Сухомлинського в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpkhnpu/TtMNV/2008_21/11.html.
2. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : зб. наук. праць. — № 6(8). — К. : Університет «Україна», 2009. — С. 17–18.
3. Даніелс Елен Р. і Стаффорд Кей. Залучення дітей з особливими потребами до системи загальноосвітніх класів. — Л. : Тов. «Надія», 2002. — С. 23 .
4. Таранченко О. Тенденції сучасної освіти: роль педагога у створенні ефективної інклюзивної школи / О. Таранченко// Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання. – 2011. №1. – С. 19.

**Корнелія Функе. Тема «оживлення» книжки у творі
«Чорнильне серце». Сенс назви роману**

Драчук Олена Дмитрівна,

*вчитель зарубіжної літератури комунального закладу
«аврально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ
ступенів-гімназія №23
Вінницької міської ради»*

Мета: формування компетентностей: ключові: познакомити учнів з творчістю письменниці, розкрити та допомогти усвідомити ідейно-художнє багатство твору, розвивати навички виразного читання, поглиблювати теоретико-літературні знання учнів, вчити малювати словом, комунікативні: розвивати навички висловлювати думки та враження, працювати самостійно та у групі; інформаційні: розвивати навички роботи із джерелами інформації; загальнокультурні: прищеплювати прагнення до літературної освіти, естетичний смак; розширювати світогляд школярів, виховувати любов до книжки, літератури.

Обладнання: портрет К.Функе, примірник роману, відеоматеріали(уривки фільму «Чорнильне серце»), хелпер-картка з цитатами та завданнями .

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Хід уроку.

Епіграф: «Одні книжки треба смакувати, інші — просто ковтати, і лише декотрі слід пережовувати й добре перетравлювати».

«Так, світ жахливий та жорстокий, як страшний сон. Тільки книжки можуть врятувати, тільки в них можна знайти співчуття, й утіху, й любов... Книжки нічого не вимагають на взаєм, люблять кожного, хто їх відкриває. Вони ніколи не покидають навіть тих, хто не турбується про них».

Корнелія Функе «Чорнильне серце»

I. Організаційний момент.

1.Вчитель:Добрий день,діти. Я попрошу вас мені підіграти. Я буду задавати вам питання, а ви маєте казати у відповідь: «Краще –краще»!

-Як ваше здоров'я?-«Краще –краще»!

-Як ваш настрій?-«Краще –краще»!

-Як будемо працювати на уроці?-«Краще –краще»!

Вчитель:*Сьогодні ви об'єднані в групи (5-6 учнів), завдання будете виконувати у команді, а результати презентуватимете на загал. Це дозволить активізувати нашу з вами роботу.*

II.Робота з епіграфом.Актуалізація опорних знань.

Вчитель:Прошу прочитати епіграф нашого уроку, слова відомої німецької письменниці,авторки 40 творів,ілюстратора К.Функе.Як ви розумієте ці слова?(Відповіді учнів.)

Вчитель:На попередньому уроці ви анонімно заповнили анкету.

АНКЕТА.(зразок)

1.Чи любите ви читати?

2.Яка саме література подобається найбільше?

3.Чи обговорюєте ви в колі родини цікаві епізоди з творів?

4.Твої друзі(батьки) радять прочитати ту чи іншу книжку?

5.Яку книгу ти читаєш, або прочитав нещодавно?

6.Яку книгу читають твої батьки зараз?

Готуючись до сьогоднішнього уроку,я проаналізувала анкети та дійшла висновку, що більшість з вас, а саме – 72 %, читають твори,які задають у школі.Та тільки деякі батьки,лише 11 %, читають постійно та радять своїм дітям читати ту чи іншу книгу.

III.Мотивація навчальної діяльності,оголошення теми і мети уроку.

Вчитель: Ми спробуємо сьогодні переосмислити наше ставлення до книги, відправившись з героїнею твору «Чорнильне серце» Мегі у фантастичну подорож сторінками роману.

1. Короткі повідомлення учнів про життя та творчий доробок авторки.

2. Словникова робота (запис у зошит).

Фентезі - літературний жанр, у якому магія та інші надприродні явища є головними елементами сюжету, теми чи місця дії. Багато історій цього жанру відбуваються у вигаданих світах, де магія є звичною справою.

Вчитель: Спробуйте довести, що твір належить до жанру фентезі.

IV. Сприйняття та засвоєння навчального матеріалу.

1. Бесіда за змістом твору. Заповніть таблицю, запишіть імена головних героїв, розподіляючи їх у дві колонки.

Герої з реального світу	Книжкові герої
Мегі	Каприкорн
Мортімер	Баста
Елінор	Пласконіс
Феноліо	Мортола (або Сорока)
Реза	Вогнерукий

- Де відбуваються події роману? (На півночі Італії, у реальному світі, в який увійшли книжкові герої.)
- Назвіть головних героїв з реального та книжкового світу. (Мортімер, Мегі, Вогнерукий, Каприкорн, Елінор.)
- Якою магією володіє батько та донька? *(Він виманював їх (слова) зі сторінок, а ті мовби тільки й чекали на його голос, — довгі й короткі, колючі й м'які, буркотливі й вуркотливі. Вони кружляли по кімнаті, склалися в картинки з різнобарвного скла й лоскотали шкіру. Зазвичай їй щастило легко переноситися думкою до чужих країн, улізати в шкуру людей і тварин, які існували тільки на папері...)*

2.Вчитель: А чи уважні ви читачі? Спробуйте за описом впізнати героя. Перед вами знаходяться хелпер- картки з цитатами.

Гра «Впізнай героя»(хелпер- картка)

- «Дівчинка з ясними очима — немов латочки неба, обрамлені темними віями... Коси їй дісталися біляві — од матері . Їй було вже, зрештою, дванадцять років . На цьому дитячом личку не лишив своїх темних слідів ще жоден смуток».(Мегі).
- «Він відгорнув із чола геть мокру чуприну. Вона сягала йому майже до плечей. Неголена щетина навколо тоненьких губів була руда, як ото хутро у бездомної кицьки, що їй Мегі іноді ставила за порогом блюдце з молоком. На щоках щетина в чоловіка була ріденька, мов перший пушок на підборідді у юнака. Отож рубців вона не закривала — трьох довгих блідих рубців, через які обличчя мало такий вигляд, немовби колись розбилося й тоді його зліпили наново».(Вогнерукий).
- «Завбільшки тваринка була майже як кролик, тільки багато, сказати б, стрункіша, а пухнастого, мов хутрянний комірець, хвостика вона притискала до грудей Вогнерукого. Тваринка вчепилася невеличкими кігтками в його рукав і позирала на Мегі блискучими чорними оченятами-гудзиками, а коли позіхнула, то оголила низку гострих, як голки, зубенят.Просто за вушками — малесенькі ріжки». (Гвін).
- «На порозі стояла жінка — старша, багато старша за Мо, хоча визначати вік дорослих Мегі не дуже й уміла. Її обличчя нагадало Мегі бульдожу морду, та, може, цієї хвилини в жінки просто був такий настрій. Вона була в світло-сірому светрі й попелясто-сірій спідниці, на короткій шиї — перлове намисто, а на ногах — пантофлі. Уже сиві коси жінка зібрала у високий вузол, але з нього на всі боки вибивалися пасма, так наче вона зачісувалася похапки й нетерпляче. Одне слово, вона не була схожа на жінку, яка надто часто заглядає на себе в дзеркало». (Елінор) .
- «Цей чоловік мав різкі риси обличчя й близько посаджені очі, які він весь час прищулював, немовби так краще бачив.На зріст Баста був невисокий, плечі мав вузенькі, майже як у хлопчика, і все ж у Мегі перехопило подих, коли він ступив крок до неї. Ніколи ще вона нікого так не боялася, і зовсім не через рушницю в його руках. Було в ньому стільки люті, стільки злості...»(Баста).
- «Це був чоловік високий і худорлявий, так ніби шкіра надто туго обтягувала йому кості. А сама шкіра була бліда, мов чистий аркуш

паперу, чуб стримів їжаком. Мегі не могла зрозуміти, який він — білявий чи сивий. Очі він мав майже такі самі бліді, як і шкіра, — безбарвні й світлі, мов срібні монети. У нього була на диво м'яка лінія губів, майже як у жінки. Розмовляючи, він раз у раз проводив по них мізинцем, так ніби хотів їх підтягти. Губи були такі самі безбарвні, як і все його обличчя. Голос у нього був виразніший, ніж обличчя, — глухий і суворий». (Каприкорн).

- «Вона нагадувала стару сороку — гладенько зачесані й зібрані у вузол сиві коси й гострий ніс, що геть не пасував до її невеличкого, зморшкуватого обличчя. Жінка кивнула Каприкорнові головою і вийшла». (Мортола).
- «Хлопчина був десь років на три-чотири старший за Мегі. Тюрбан на голові брудний, очі на смаглявому обличчі темні від страху. Він тер і тер їх долонею, мовби намагаючися стерти все, що було перед ним: чужу обстановку, чужих людей... Його вбрання, що сягало аж до смаглявих босих п'ят, у сутінках церкви відливало блакиттю». (Фарід).
- «Він був, принаймні в очах Мегі, таки старий — років шістдесятьох, а може, й старший. Обличчя зморшкувате, як у черепахи, але чуб чорний, жодного сліду сивини (згодом дівчинка довідалася, що він фарбований). Проте на старого діда цей чоловік аж ніяк не скидався. Навпаки, він так поважно постав перед ними на порозі, що в Мегі й мову відібрало». (Автор Феноліо).
- «Часом він бував червоний, наче вогонь, часом — сірий, мов попіл, на який вогонь обертає все, що пожирає. Він вибивався із землі так, як ото полум'я з купи хмизу. Сірий велет на тлі чорного нічного неба, очі — мов дві палахкі зірки. Смерть несли його пальці й навіть його подих. Він виростав біля ніг свого володаря, безголосий і безликий, принохуючись, мов собака, що бере слід, і очікуючи, коли господар укаже йому на жертву». (Привид).

3. Гра «Знайди власника». Кому належать ці речі?

1. Скринька з книжками, пофарбована червоним лаком. (Скринька Мегі.)
2. Різнобарвні м'ячики та потертий заплічник. (Речі Вогнерукого.)
3. Гострий ніж для паперу та клей. (Знаряддя праці «книжкового лікаря» Мо.)
4. Чорні куртки. (Речі прислужників Каприкорна.)
5. Гострий складний ніж. (Належить Басті, поплічнику Каприкорна.)

6. На шнурку- невеличка торбинка, перехоплена червоною стрічкою. (Це амулет, належить Басті, поплічнику Каприкорна.)

4. Гра «Віднови правильну послідовність подій». Пронумеруй події.

- Айомство з автором «Чорнильне серце».(7)
- Рятунок втечею крізь ніч .(6)
- Мегі «вчитує»з книжки Привида. (9)
- Перша зустріч з Каприкорном у його лігві.(5)
- Смерть Каприкорна та його поплічників.(10)
- Викрадення дівчинки та Фенолію (8)
- Мегі вирушає на пошуки батька разом із тіткою та Вогнеруким.(4)
- Поява нічного гостя дощової ночі.(1)
- Викрадення Мо з будинку Елінор.(3)
- Переїзд до тітки Елінор .(2)

5. Вчитель: На уроці ми вже пригадали головних героїв, прошу у картці зафарбувати їхні імена таким кольором, з яким асоціюється у вас герой, та дати стислу спільну характеристику героям обох колонок.

Герої з реального світу	Книжкові герої
Мегі	Каприкорн
Мортімер	Баста
Елінор	Пласконіс
Фенолію	Мортола(або Сорока)
Реза	Вогнерукий
Довідка: дружні, кмітливі, співчутливі, розумні, жорстокі, егоїстичні, жадібні, бездушні	

Вчитель: Які кольори переважають у правій колонці, а які - у лівій? Як ви вважаєте, що ще, крім рис характеру та походження, є спільного в героїв

кожної колонки? (I колонка - любов до читання та II колонка - невміння читати. «Ні, Баста писати не вмів, — незворушно відповів Каприкорн. — З моїх людей ніхто не вмів ні читати, ні писати. Я їм заборонив. А коли мені треба що-небудь написати, за менеце робить мій читець».)

Учні роблять висновок: автор твору дає чітко зрозуміти, що тільки ті, хто читає, наділені найкращими якостями та рисами.

6. «Озвуч кадр з фільму» Вчитель: Спробуємо відчувати себе акторами озвучування або дикторами, яким треба емоційно, виразно прочитати уривок твору й обов'язково, читаючи, скористатися порадою Мо: «Смакуй кожнісіньке слово, Мегі! — шепотів у її пам'яті батьків голос. — Нехай воно тане в тебе на язичі. Чи відчуваєш ти барви? Вітер і ніч? Страх і радість? А любов? Відчувай її, Мегі, й усе оживатиме».

Відкрийте главу «Привид», читайте від слів «Називали його Привидом» до слів «І Каприкорн упав ницьма, а його чорне серце спинилося...». Озвучимо епізод з фільму «Чорнильне серце» з 1:23:32 по 1:31:16 хв..

7. Проблемне питання.

Вчитель: Чому роман отримав назву «Чорнильне серце»? Прошу прочитати цитати з роману, щоб зрозуміти сенс назви:

- *У мене всі книжки в безпеці, — різко відповіла Елінор. — Сам знаєш. Це мої діти, мої чорнильні діти, яких я люблю й лелію. Усі мої діти були з паперу й чорнила.*
- *Вона (Мортола) була в захваті від його жорстокості, їй подобалося бачити, як він нагонить на людей страх. Вона любила його серце — чорне, як чорнило.*
- *Звідки він (Баста) міг довідатися, що його придумав цей старий чоловік: створив із чорнил та паперу і його самого, і його обличчя, й ножа, і його злість?*
- *Каприкорн упав ницьма, а його чорне серце спинилося.*

8. Прийом «Коло думок». Прочитайте цитати та складіть правила, поради користування книжками:

- — Ти що, жартуєш?! — обурився Мо, побачивши вкриті порохом полиці. — Книжки треба в тебе відібрати — всі до одної й негайно ж! Коли ти був тут востаннє? Пил зі сторінок хоч лопатою вигрібай!

- Мо не дозволяв їй запалювати вночі свічок. Вогню він не любив. «Вогонь пожирає книжки», — часто казав він.
- Хочеш — вір, хочеш — ні... — вона обернулася до Мо, — а в одній з останніх книжок, які я купила — до речі, чудове перше видання дев'ятнадцятого століття, — я й справді знайшла вже сухе кружальце салямів замість закладки.
- Я захищаю їх від сонячного світла, стираю з них пил, бережу їх від голодної книжкової черви й брудних людських пальців.
- Я знаю, ти дітей не любиш, але Мегі не вимащує книжки повідлом і не вириває з них сторінок, щоб загортати дохлих жаб. Головне, щоб ті руки, коли вдовольнять свою цікавість, ставили книжки на місце
- Мостояв біля одного з пюпітрів з книжкою в руках, корінець якої висів на кількох нитках. Мо тримав книжку так обережно, немовби то був птах зі зламаним крилом.— То як? — заклопотано запитала Елінор. — Зможеш її врятувати? Я знаю, вона в жахливому стані, та й решта книжок, боюся, не в кращому, але ж...
- На цій сторінці картинки не було, як і на сусідній, протилежній. Дівчинка машинально відігнула ріжок. Мо не любив, коли загинали сторінки.

V. Рефлексія.Продовж речення:

Читати потрібно, тому що...

Любов до книги допомогла героям...

Щоб не мати «чорнильного» серця, потрібно...

VI. Домашнє завдання.Скласти фанфік про подальшу долю Мегі. За бажанням скористайтесь комп'ютерною програмою та створіть комікс до твору.

Давні українські зимові обряди

Розробка уроку для 5 класу з музичного мистецтва

**Корченко Наталія Петрівна,
вчитель музичного мистецтва та мистецтва
комунального закладу «Загальноосвітня школа
I-III ступенів № 3 ім. М. Коцюбинського
Вінницької міської ради», спеціаліст вищої
категорії, старший вчитель**

Мета. Ознайомити учнів з особливостями українських народних пісень зимового календарного циклу, особливостями їх звучання та виконання, ознайомити з жанрами українських календарних пісень: колядок, щедрівок, віншівок та народними традиціями їх виконання на зимових святах, особливостями проведення зимових свят в Україні. Розвивати вміння учнів розрізняти на слух виконання народних зимових пісень, розпізнавати на слух народні пісні та давати характеристику музичному образу й засобам виразності в народних піснях зимового циклу, продовжувати розвивати вміння надавати характеристику засобам виразності музичних творів. Виховувати інтерес до українських народних календарних пісень та їх обробок.

Тип уроку: комбінований, урок поглиблення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, комп'ютер, музичний центр, мультимедійна дошка (екран телевізора), презентація, відеофрагменти до уроку, колядки, щедрівки, портрет М. Леонтовича.

Основні поняття для засвоєння: українські народні пісні зимового циклу: колядки, щедрівки, віншівки.

Музичний матеріал:

- Спів колядки «Коляд, коляд, коляднице»
- Колядка «Добрий вечір тобі, пане господарю» (у виконанні «Пікардійської терції»)
- М. Леонтович. «Щедрик» (а капела) у виконанні дитячого хору.
- М. Леонтович. «Щедрик» у виконанні мішаного хору та оркестру.
  - «Pentatonix» (вокальна обробка) «Щедрівки» М. Леонтовича
  - The Piano Guys»(інструментальна обробка) «Щедрівки» М. Леонтовича
  - Сучасна «Щедрівка» муз. О. Петрова, сл. В. Морозенка - розучування.

Хід уроку

1. Організаційний момент. Музичне привітання.

2. (звучить «Щедрівка» М. Леонтовича (інструментальна музика), питання вчителя:

- Що нагадує ця мелодія? (відповіді учнів)

Бесіда про українські особливості українських народних пісень зимового циклу. В основі новорічно-різдвяної обрядовості українців є три свята: Різдво, Святого Василя («старий» Новий рік) та Святе Водохреще. Різдвяного вечора молоді люди, переважно хлопці, збирались у гурти, вибирали ватага — «березу» та міхоношу, запрошували музик і обходили всі оселі з колядками, релігійними піснями та віншівками. *(відео про те, як колись колядували).*

- А чому Зозуленька, зима на дворі? (відповіді учнів).

Завдання для спостережлиливих:

Прочитайте відому колядку. Щось у ній не те, є три помилки. Знайдіть та виправте:

Коляд, коляд, колядниця,

Добра з медом медуниця,

А без хліба не така,

Дайте дядьку гопака.

А тепер заколядуйте правильно:

Коляд, коляд, колядниця,

Добра з медом паляниця,

А без меду не така,

Дайте, дядьку, п'ятака.

Одчиняйте скриньку

Та давайте сливку.

Одчиняйте сундучок

Та давайте п'ятачок.

У колядках прославляють народження Христа і вітають господаря та всю його родину. В цих піснях завжди є заспів, власне колядка та приспів (*відео: у виконанні ансамбля «Пікардійська терція» звучить колядка «Добрий вечір тобі, пане господарю»*)

Щедрівки виконують переважно дівчата і діти напередодні Нового року та Водохреща. У цих піснях є традиційний приспів: «Щедрий вечір, добрий вечір»

А вдосвіта Нового року (14 січня) хлопчики-полазники провідують хресних батьків, родичів і сусідів, проказують чи виспівують коротенькі привітання — віншівки й засівають оселі зерном:

Сію, вію, посіваю,

З Новим роком Вас вітаю!

Щоб було у вас в стіжку,

В мішку, в коморі, в оборі,

В ложці, в мисці й у колиці.

Музичний словничок (на екрані)

Колядки — старовинні обрядові величальні пісні, які виконують колядники від Різдва (7 січня) до Водохреща.

Щедрівки — новорічні обрядові пісні, в яких висловлюють побажання доброго врожаю, приплоду худоби й усіляких гараздів.

Віншівки — новорічні привітання, які виголошували хлопчики - полазники, засіваючи оселю господаря зерном на старий Новий рік (14 січня).

4. Музичне сприймання.

Неперевершеним майстром хорової обробки народних пісень є Микола Леонтович. В основі його знаменитої «Щедрівки» лише один чотири звучний мотив, який багаторазово повторюється.

М. Леонтович. «Щедрик» (а капела) у виконанні дитячого хору;

М. Леонтович. «Щедрівка» у виконанні мішаного хору та оркестру.

5. Аналіз музичного твору.

- Охарактеризуйте особливості виконання щедрівки різними хоровими колективами.
- Які засоби музичної виразності вам вдалося розпізнати в цьому творі в кожному випадку виконання?
- Яка щедрівочка вам більше сподобалася: у виконанні дитячого хору (а капела) чи мішаного хору з оркестровим супроводом?

* Пісня «Щедрик» і досі захоплює виконавців з усього світу своєю витонченістю. (Відеофрагменти у виконанні «Pentatonix» (вокальна обробка) «Щедрівки», «The Piano Guys» (інструментальна обробка) «Щедрівки» М. Леонтовича.

6. Прийшов час і самим поспівати...

Поспівка «Щедріка», Вправи для розвитку музичного слуху та голосу (за вибором вчителя).

**7. Розучування сучасної пісні «Щедрівка». Сл. В. Морозенка,
муз. О. Петрова.**

Ознайомлення зі змістом та характером пісні. Розучування мелодії пісні, виконання її по фразах. Виконання ритмічного малюнку пісні плесканням в долоні. Виконання пісні фразами індивідуально та групами. Використання ритмічних та шумових інструментів.

8. Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія.

- Пригадайте, що таке колядки і щедрівки. Коли їх виконували? Які вони за характером?
- Яка між колядками та щедрівками різниця? Що спільного між ними?

- Розкажіть про давній обряд колядування. Що вам найбільше запам'яталося?

9. Домашнє завдання.

Заспівайте рідним та друзям колядку чи щедрівку.

10. Оцінки за роботу на уроці.

«До побачення, до нових зустрічей».

Харчування / Food

*(розробка уроку з англійської мови в 5 класі. Урок
узагальнення знань, умінь та навичок)*

Чабанюк Тетяна Петрівна,

вчитель англійської мови

комунального закладу «Загальноосвітня школа II-III ступенів

№31 Вінницької міської ради»,

спеціаліст I кваліфікаційної категорії

- Цілі: узагальнити вміння учнів висловлюватися по темі «Їжа» (корисна їжа, прийоми їжі, приготування їжі, покупки їжі, замовлення їжі); систематизувати вміння називати продукти харчування шляхом класифікації їх за групами походження, вживати лексичні одиниці на рівні фразової та понадфразової єдності; удосконалювати граматичні навички вживання злічуваних та незлічуваних іменників;
- Формування предметних компетентностей:
  - Мовні компетенції:**
    - Фонетична:** навчати учнів ідентифікувати довгі та короткі звуки в словах, розпізнавати омофони на слух та орфографічно;
    - Лексична:** вдосконалювати навички називати продукти харчування, класифікувати їх за групами походження; вживати ЛО на рівні фразової та понадфразової єдності; знайомити з парами америк. та брит. англійських слів по темі; розширювати знання учнів про культуру Великої Британії шляхом ознайомлення з прислів'ями та ідіомами, пов'язаними з їжею;
    - Граматична:** вдосконалювати навички вживання злічуваних та незлічуваних іменників (“There is/There are”; “how much/how many”; “some, any, no,”; “a lot of/lots of, much, many”; “too much/too many, not enough” + uncountable/countable nouns);
  - Комунікативні компетенції:**
    - Монологічне мовлення:** навчати розповідати про корисну їжу та її значення для організму людини на рівні речень з опорою на зразок та висловлюватися по темі шляхом комбінування декількох зразків; описувати свій ланч-бокс;

Діалогічне мовлення: вдосконалювати навички швидко реагувати на зовнішні стимули та доповнювати різнопланові діалоги по темі з опорою на зразок;

Аудіювання: вдосконалювати навички вилучати потрібну інформацію з тексту для аудіювання та демонструвати своє розуміння шляхом відповідей на запитання по тексту по темі «Страви на сніданок, ланч та обід. Звички харчування протягом дня»;

Читання: навчати читати та розуміти текст-рецепт приготування піци, що містить математичний матеріал;

Письмо: вдосконалювати навички робити письмове повідомлення на основі заданої теми (запрошення, список покупок).

○ Формування ключових компетентностей:

«Здоров'я і безпека» формувати потребу дотримуватися здорового способу життя та режиму харчування; обговорювати вибір продуктів, корисних для здоров'я; **«Підприємливість і фінансова грамотність»** вчити розподіляти кошти на продукти харчування та складати перелік покупок; використовувати знання математики та математичні терміни про роботі з рецептами приготування їжі;

«Екологічна безпека і сталий розвиток» демонструвати взаємозв'язок людини з навколишнім середовищем, з тваринним і рослинним світом;

«Громадянська відповідальність» демонструвати себе як учасника колективної діяльності; ефективно взаємодіяти разом у парі, групі, команді;

○ Очікуванні результати: учні зможуть називати продукти харчування, класифікувати їх за групами походження, поєднувати слова у фразові та понадфразові єдності; висловлюватися про корисну їжу та про прийоми їжі, описувати процес приготування їжі, здійснювати покупки та замовляти їжу.

○ Обладнання:

відео-презентація супроводу уроку;

прислів'я та ідіоми по темі (виставка, наліпки), омофони, пари слів Br. English / Am. English; кубик ("Roll the Dice" tasks 1,2,3,4,5,6); математичні поняття «whole, a half, a third, a quarter»; HO 1 "At the Table"; HO 2 "The Common Food Item" + Complete the sentences; HO 3 "The Word Cloud" (QR codes, word-clouds, lists for word groups "Fruit and Vegetables", "Dairy Products", "Drinks", "Meat Group"); HO 4 "Guess the Words" + answers; HO 5 "Food Battle" (2 sets); HO 6 "Give Me Five" cards + situations to remake; HO 7 While-Listening Task, table "Pam's and Mia's Eating Habits" and cards to fill in; HO 8 "Can You Make a Pizza with...?" cards;

аудіо запис діалогу “Pam’s and Mia’s Eating Habits”; аудіозапис пісні “Yummy”;
 гра на магнітах «Піца» (основа для піци, інгредієнти);
 ланч-бокси дітей.

Сфера спілкування	особистісна
Тематика ситуативного спілкування	Харчування
Мовний інвентар	Продукти харчування Улюблені страви Страви в Україні та Великій Британії
Граматичний інвентар	There is/There are + uncountable/countable nouns, how much/how many (with uncountable/countable nouns quantifiers: some, any, no, a lot of/lots of, much, many, too much/too many, not enough (with countable and uncountable nouns)
Тип уроку	Узагальнення знань, умінь та навичок по темі

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Greeting	<p>1. Привітання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A Greeting Poem "Good morning" - Today we have an unusual lesson. There are a lot of guests at our place. They came to watch my teaching skills and different kinds of activities at the English lesson. 	
Theme and Aims	<p>2. Повідомлення теми та мети уроку.</p> <ul style="list-style-type: none"> - We are going to summarize our topic "Food". - At the lesson we will do a lot of vocabulary exercises, sharp our 	<p>НО, theme of the</p>

	<p>grammar knowledge, read and listen to the texts, speak on the topic, present our projects and play games.</p> <p>We will develop our reading, listening, writing and speaking skills in order to be able:</p> <p>- By the end of the lesson you will be able:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ to name items of food, differentiate them by groups, use words and word combinations on the topic in writing and speech; ➤ to talk about food and drink, ➤ to talk about meals and healthy food, ➤ to talk about preparing food, ➤ to talk about shopping for food, ➤ grammar skills (use countable and uncountable nouns, there is/there are, much/many, some/any, quantifiers not much/not many/not enough) 	lesson
Registration	<p>3. Бесіда з черговим.</p> <p>- So, who is on duty today? Who is absent?</p> <p>- What day is it today?</p> <p>4. ✍ Запис дати та теми уроку в зошиті.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center; margin: 10px auto; width: fit-content;"> <p><i>Wednesday, the eighteenth of December</i></p> <p><i>Classwork</i></p> <p><i>Food</i></p> </div>	
II. Основна частина уроку.		
Warm-up	<p>1. ✍ Введення в іншомовну атмосферу.</p> <p>- Write down the motto of our lesson. I'll spell the sentence and you are to write. Then read it and understand.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center; margin: 10px auto; width: fit-content;"> <p>Eat well, feel great, look great!</p> </div> <p><i>e-a-t-next-w-e-double l-comma-next-f-double e-l-next g-r-e-a-t-comma-l-double o-k-next-g-r-e-a-t-mark of exclamation</i></p> <p>- How do you understand this saying?</p> <p>Meaning: We must eat healthy food to be healthy!</p>	(wall) proverbs and idioms
*Motto Spelling *Blackboard		
Speaking	<p>2. Висловлення по темі «Корисна їжа» (доповни речення).</p> <p>- Look at the screen and try to complete the following sentences to speak on the healthy food.</p> <p>1) I usually try to eat ... . (healthy food)</p> <p>2) Lemons, oranges, apples, pears are rich in ... . (vitamins)</p>	Screen Task (complete)

<p><i>*Stickers (for marking children's activity at the lesson)</i></p>																		
<p><i>Grammar and Vocabulary Skills</i></p> <p><i>*Homophones</i></p> <p><i>* British and American English, at school – Br. English</i></p>	<p>4. Активізація граматичних та лексичних навичок по темі. - Now look at the blackboard and try to explain.</p> <p>1) vegetable + soup/soap, a vegetarian + coffee/café (<i>They seem alike but we pronounce, write and translate them differently. Students are often mistaken in these cases.</i>)</p> <p>2) to eat + meat/meet (<i>They are pronounced in the same way but they have different meanings. They are called homophones.</i>)</p> <p>Meat, meet and mete are three words that are pronounced in the same way but are spelled differently and have different meanings, which makes them homophones.</p> <p>*** What other homophones do you know?</p> <table border="1" data-bbox="491 1055 762 1458"> <tr> <td>flower</td> <td>flour</td> </tr> <tr> <td>piece</td> <td>peace</td> </tr> <tr> <td>one</td> <td>won</td> </tr> <tr> <td>hour</td> <td>our</td> </tr> <tr> <td>serial</td> <td>cereal</td> </tr> <tr> <td>buy</td> <td>by</td> </tr> <tr> <td>two</td> <td>to, too</td> </tr> <tr> <td>week</td> <td>weak</td> </tr> </table> <p>3) to eat it [i:t it] / [ɪt i:t] (mind the pronunciation of short and long vowels)</p> <p>4) fast food - Am. [fæst fu:d] / Br. [fa:st fu:d] (<i>Consider the origin of the word. Compare the words in American English and British English.</i>)</p> <p>The most noticeable difference between American and British English is vocabulary. There are hundreds of everyday words that are different. For example, Brits eat a baked potatoe, while Americans call it a jacket potatoe. Americans go on vacation, while Brits go on holidays.</p> <p>*** What other words on food do you know that are different in those two countries?</p>	flower	flour	piece	peace	one	won	hour	our	serial	cereal	buy	by	two	to, too	week	weak	<p>6 papers with tasks for explanation + homophones</p> <p>+ Br. / Am. English</p>
flower	flour																	
piece	peace																	
one	won																	
hour	our																	
serial	cereal																	
buy	by																	
two	to, too																	
week	weak																	

<p>*Parts of Speech</p> <p>*Changing by Tense Forms</p>	<p>5) Noun/verb I drink milk every day. What a delicious drink! (<i>Read the sentences and try to define the part of speech of the underlined words.</i>)</p> <p>6) They + to buy + apples (<i>Make up a sentence with the given word and prompts.</i>)</p> <p>1. ... every day (They buy apples every day.)</p> <p>2. ... yesterday (They bought apples yesterday.)</p> <p>3. ... tomorrow (They will buy apples tomorrow.)</p> <p>4. ... now (They are buying apples now.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • My English friend invites me to dinner every week. • Mum fried eggs in the morning. • We make an apple pie on Saturday. • Dad drinks coffee with milk every day. 															
<p>Vocabulary Practice</p>	<p>5. Систематизація лексичних навичок по темі. - Now you can clearly see that our next part of the lesson is connected with the dice. You will roll it and get the task. While playing we will practice our vocabulary on the topic. - So, the student who has the most number of stickers is invited to roll the dice.</p>	<p>Cards with Dice Tasks 1-6</p>														
<p>*Speed Naming in</p>	<p>5.1 Roll the Dice 1 “<u>AT THE TABLE</u>” (називання їжі на малюнку за номером на швидкість) Prepare your papers in your folders and get ready to name the food items in speed.</p>	<p>HO 1, “At the Table” card</p>														
<p>Numerical Order</p> <p>*Induction/Deduction</p> <p>*Copy-books</p>	<p>5.2 Roll the Dice 2 “<u>THE COMMON FOOD ITEM</u>” (вибір спільного поняття для рядка слів + утворення речень з ними та запис в зошит)</p> <table border="1" data-bbox="383 1601 1197 1937"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;"><u>yoghurt, chocolate, sauce, pie, cake, ice-cream</u></td> </tr> <tr> <td>1.</td> <td><i>Chocolate, fruit, cheese, birthday – ...</i></td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td><i>Natural, low fat, strawberry, cherry – ...</i></td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td><i>Tomato, soy, mint – ...</i></td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td><i>Milk, white, dark, Belgian – ...</i></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td><i>Meat, apple, cherry, chicken, homemade – ...</i></td> </tr> <tr> <td>6.</td> <td><i>Vanilla, strawberry, chocolate, Italian – ...</i></td> </tr> </table> <p>Look at the blackboard and try to choose the key word that is common for the following line of words. Come up to the blackboard</p>	<u>yoghurt, chocolate, sauce, pie, cake, ice-cream</u>		1.	<i>Chocolate, fruit, cheese, birthday – ...</i>	2.	<i>Natural, low fat, strawberry, cherry – ...</i>	3.	<i>Tomato, soy, mint – ...</i>	4.	<i>Milk, white, dark, Belgian – ...</i>	5.	<i>Meat, apple, cherry, chicken, homemade – ...</i>	6.	<i>Vanilla, strawberry, chocolate, Italian – ...</i>	<p>HO 2, “The Common Food Item” task</p>
<u>yoghurt, chocolate, sauce, pie, cake, ice-cream</u>																
1.	<i>Chocolate, fruit, cheese, birthday – ...</i>															
2.	<i>Natural, low fat, strawberry, cherry – ...</i>															
3.	<i>Tomato, soy, mint – ...</i>															
4.	<i>Milk, white, dark, Belgian – ...</i>															
5.	<i>Meat, apple, cherry, chicken, homemade – ...</i>															
6.	<i>Vanilla, strawberry, chocolate, Italian – ...</i>															

	<p>and glue the word. Make up 2-4 sentences using the word-combinations from the task.</p> <p>5.3 Roll the Dice 3 “THE WORD CLOUD” (пошук слів в хмаринці та групування їх за групою походження, вказаною в QR-code)</p> <p>This is the task to check your IT skills. You have to scan the QR code on the paper to find out the name of the food group. Then search the word cloud to find eight words and write them down. You are allowed to do the task while the song is heard. When music is stopped you must go to the blackboard, find your food group and write the words on the paper. The winning team will get stickers for their team.</p>	<p>HO 3, QR+Word Cloud+Song</p> <p>+(4 pcs.) Food Groups</p>										
<p>*Group Work *QR codes *Word Cloud</p>	<p>*Pair Work</p> <p>5.4 Roll the Dice 4 “GUESSING GAME” (розгадування слів по темі)</p> <table border="1" data-bbox="379 1803 1177 2045"> <tr> <td><i>crnflks wth hny</i></td> <td><i>cornflakes with honey</i></td> </tr> <tr> <td><i>chs sndwch</i></td> <td><i>a cheese sandwich</i></td> </tr> <tr> <td><i>brd nd btrr</i></td> <td><i>bread and butter</i></td> </tr> <tr> <td><i>bnn yghrt</i></td> <td><i>banana yoghurt</i></td> </tr> <tr> <td><i>rng jc</i></td> <td><i>orange juice</i></td> </tr> </table>	<i>crnflks wth hny</i>	<i>cornflakes with honey</i>	<i>chs sndwch</i>	<i>a cheese sandwich</i>	<i>brd nd btrr</i>	<i>bread and butter</i>	<i>bnn yghrt</i>	<i>banana yoghurt</i>	<i>rng jc</i>	<i>orange juice</i>	<p>HO 4, cards + keys</p>
<i>crnflks wth hny</i>	<i>cornflakes with honey</i>											
<i>chs sndwch</i>	<i>a cheese sandwich</i>											
<i>brd nd btrr</i>	<i>bread and butter</i>											
<i>bnn yghrt</i>	<i>banana yoghurt</i>											
<i>rng jc</i>	<i>orange juice</i>											

!!! Word for Listening 7.2

	<i>chclt c-crm</i> <i>a crtaon of yhgurot</i> <i>wto bxeos of creaels</i> <i>a pecie of ipe</i> <i>smoe vaeletebgs</i> <i>cokoed fhsi</i> <i>a bgi bwol of salad</i>	<i>chocolate ice-cream</i> <i>a carton of yoghurt</i> <i>two boxes of cereals</i> <i>a piece of pie</i> <i>some vegetables</i> <i>cooked fish</i> <i>a big bowl of salad</i>																					
	<p>Your task is to look at the cards and try to guess the words or word-combinations. Raise your hand first and get the prize.</p>																						
	<p>5.5 Roll the Dice 5 <u>“FOOD BATTLE” (з’єднування слів у словосполучення, змагаючись на швидкість у парі)</u></p> <table border="1" data-bbox="379 808 1177 1305"> <tr><td>o fast</td><td>food</td></tr> <tr><td>o dairy</td><td>product</td></tr> <tr><td>o fruit</td><td>salad</td></tr> <tr><td>o orange</td><td>juice</td></tr> <tr><td>o banana</td><td>yoghurt</td></tr> <tr><td>o cereal</td><td>with milk</td></tr> <tr><td>o roast</td><td>chicken</td></tr> <tr><td>o tomato</td><td>sandwich</td></tr> <tr><td>o vegetable</td><td>soup</td></tr> <tr><td>o chocolate</td><td>ice-cream</td></tr> </table> <p>For this task I need two pupils, any pupils who like. Your task will be to match the word-combinations on food first. The first one is the winner.</p>		o fast	food	o dairy	product	o fruit	salad	o orange	juice	o banana	yoghurt	o cereal	with milk	o roast	chicken	o tomato	sandwich	o vegetable	soup	o chocolate	ice-cream	<p>НО 5, cards for matchin g</p>
o fast	food																						
o dairy	product																						
o fruit	salad																						
o orange	juice																						
o banana	yoghurt																						
o cereal	with milk																						
o roast	chicken																						
o tomato	sandwich																						
o vegetable	soup																						
o chocolate	ice-cream																						
	<p>5.6 Roll the Dice 6 (*Home Task) + Перевірка Д.З. <u>“GIVE ME FIVE” (доповнення ряду слів)</u> a) Your task is to give me five words for the following groups: - fruit - vegetables - dairy products - desserts - drinks - places to eat - verbs to prepare food - containers - adjectives to describe food</p>		<p>НО 6, “Give Me Five” cards + Screen Task (Remake the situation)</p>																				

**Speed
Matchin
g*

	<p>- things to eat or drink from and with</p> <p>b) Let's complicate the task by using these words in dialogues and speaking situations. Look at the screen and try to change the underlined words to remake new ones.</p> <p>*HW</p> <p>Remake the situations "AND WHAT ABOUT YOU?"</p> <p>1. I like <u>crisps</u> but they're not very good for you. My favourite drink is <u>milk</u>. It's good for you.</p> <p>2. Breakfast in my house is at <u>7</u> o'clock. A typical breakfast for me is <u>milk, breakfast cereal</u> and <u>toast with jam</u>.</p> <p>3. There's a fantastic <u>pizzeria</u> in my place. The <u>pizza</u> is delicious, there's Wi-Fi and the waiters are <u>friendly</u>.</p> <p>4. My favourite recipe is banana bread. The ingredients are <u>bananas, eggs, sugar, butter, baking soda</u> and <u>flour</u>.</p> <p>5. In my kitchen, there's some <u>milk</u> but there isn't any <u>butter</u>. Let's go shopping for <u>butter</u>.</p> <p>6. - Excuse me, have you got any <u>salt</u>? - Sure. Here you are.</p>	
<p>*Chain Work</p>	<p>* Roll the Dice (Additional Task)</p> <p>"MISSING LETTER" (відновлення пропущених букв в словах)</p> <p>I'm sure you know what to do with the gaps in the words. Fill in the missing letter and get your point.</p> <p>Be attentive and patient! We are working in a chain. Let's start from the right corner.</p>	<p>HO + a liner</p>
<p>Rest</p>	<p>6. Фізкультхвилинка. Song "Yummy"</p>	
<p>Listening</p> <p>*Row Work</p>	<p>7. Систематизація знань по темі. Вдосконалення навичок аудіювання.</p> <p>7.1 Pre-Listening Look through the words and word-combinations and then be ready to use them in the task. (див. вище)</p> <p>7.2 While-Listening While listening you have to differentiate the cards according to the speakers and then glue them into the certain window of the table. There are two girls Pam and Mia and they want to tell you about their eating habits. Listen attentively! After listening you have to present their menus.</p> <p style="text-align: right;">CD 31(1 min.28 sec.)</p> <p style="text-align: center;">Time for Breakfast</p>	<p>HO 7, While- Listening Table</p>

Pam / In the morning Pam eats cornflakes with milk and honey.

There are two boxes of cereals on the table.

And some fruit.

Mia / Mia usually skips her breakfast. She gets up late, washes her face, takes her school things and runs to school. for breakfast!

Time for Lunch

Pam / During break Pam opens her lunchbox. There is a cheese sandwich with brown bread, a carton of yoghurt and an apple in it.

Mia / In Mia's lunchbox there is a big sandwich with a lot of butter and ham. There is a piece of pie, a carton of cocoa and a candy bar.

Time for Dinner

Pam / Pam and her mum usually have dinner at six o'clock. They often have cooked fish, some vegetables and a big bowl of salad.

Mia / Mia and her family often go to a fast food restaurant. They eat hamburgers and chips. They drink coca. Mia always takes an ice-cream, too.

7.3 Post-Listening

Presenting girls' menus by students.

Time for Breakfast			
<i>Pam</i>	<i>cornflakes with milk and honey</i>	<i>Mia</i>	<i>No time!</i>
	<i>two boxes of cereals</i>		
	<i>some fruit</i>		
Time for Lunch			
<i>Pam</i>	<i>a cheese sandwich with brown bread</i>	<i>Mia</i>	<i>a big sandwich with a lot of butter and ham</i>
	<i>a carton of yoghurt</i>		<i>a piece of pie</i>
	<i>an apple</i>		<i>a carton of cocoa</i>
			<i>a candy bar</i>
Time for Dinner			
<i>Pam</i>	<i>cooked fish</i>	<i>Mia</i>	<i>hamburgers and chips</i>
	<i>some vegetables</i>		<i>coca</i>
	<i>a big bowl of salad</i>		<i>an ice-cream</i>

7.4 Discussion

Answer the questions:

- 1) What does Pam usually have for her breakfast?

	<p>2) Who skips breakfast? 3) Does Mia get up early? 4) What is there in Pam's lunch-box? 5) What is there in Mia's lunch-box? 6) What do Pam and her mum often have for dinner? 7) Where does Mia's family often go?</p>	
Speaking	<p>8. Вдосконалення навичок говоріння. It's very interesting to have a look into your lunch-boxes. What have you in them? Who prepared it for you? Can you make something tasty and healthy? (Students' presenting of their lunch-boxes)</p>	Pupils' Lunch-boxes
Skills Practice	<p>9. Практичне завдання по приготуванню піци за рецептом. a) Активізація лексики по темі «Інгредієнти». What pizza do you like most of all? What are its ingredients? Do you like cheese/ mushrooms/pineapples...? What do you prefer salami or chicken in your pizza? - I prefer ... to... b) Ознайомлення з математичними термінами по темі. a whole a half / halves a quarter, 2 quarters, 3 quarters, 4 quarters a third, 2 thirds, 3 thirds a half + a half a quarter + a quarter + a half a quarter + a quarter + a quarter + a quarter c) Приготування піци за рецептом.</p> <p style="text-align: center;">“Can You Make a Pizza with?”</p> <p>1) Can you make a pizza with $\frac{1}{4}$ cheese, $\frac{1}{2}$ peppers, $\frac{1}{4}$ tomato? 2) Can you make a pizza with $\frac{1}{4}$ tomato, $\frac{1}{4}$ cheese, $\frac{1}{4}$ pepperoni and $\frac{1}{4}$ peppers? 3) Can you make a pizza with $\frac{1}{3}$ peppers and $\frac{2}{3}$ tomato? 4) Can you make a pizza with $\frac{2}{8}$ mushroom, $\frac{3}{8}$ tomato, $\frac{1}{8}$ pepperoni and $\frac{1}{4}$ cheese? 5) Can you make a pizza with $\frac{1}{8}$ tomato, $\frac{1}{2}$ peppers, $\frac{1}{4}$ pepperoni and $\frac{1}{8}$ cheese?</p>	Pizza Making
*Maths Definitions		

Writing Skills

10. Вдосконалення практичних навичок написання запрошення та списку покупок.

Shopping List

to write an invitation and to design

a) Повідомлення, пояснення та запис домашнього завдання.
Your home task will be to prepare a project including the invitation to your friend for pizza and creating a shopping list for it. Don't forget to choose the name for pizza.

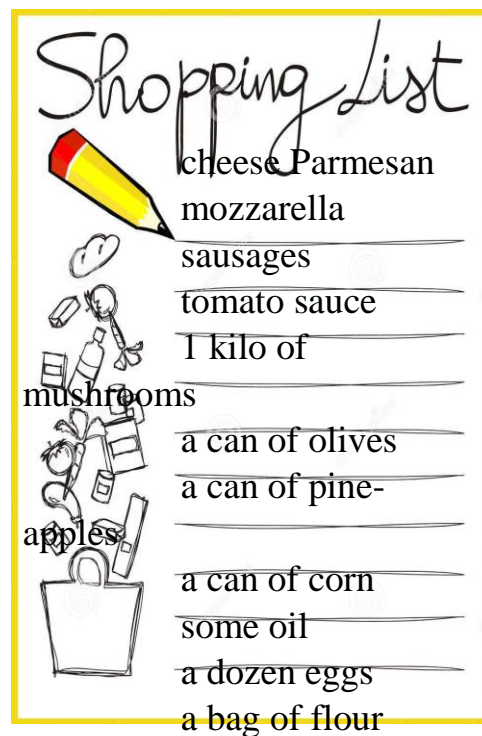
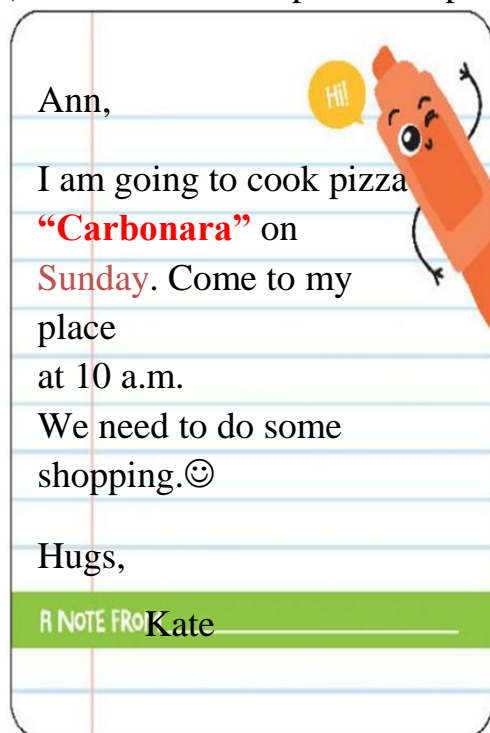
b) Pay attention to the invitation note structure.

What is the necessary information to point out in the invitation note?

- Date
- Time
- Place
- Purpose

c) Look at the example and explore it.

*Invitation
*Shopping List

Summa- rizing	<p>1. Підсумок уроку. Let's sum up the activity of our today's lesson. What did we do? What did we speak about? What was the easiest / the most interesting activity? What would you like to know about at the next lesson?</p>	
	<p>2. Підведення підсумків роботи учнів на уроці. (Оцінення учнів здійснюється за допомогою визначення кількості наліпок, отриманих за правильні відповіді на уроці. Учні приносять наліпки на наступний урок та під керівництвом учителя наліплюють їх на окремий аркуш А-5. Усі разом на уроці обговорюють можливі ідіоми, прислів'я та відомі вислови по темі «Їжа». Аркуші вставляють у власні портфоліо.)</p>	

**Наповнюймо серця добром. Правопис іменників. Не з іменниками
(розробка уроку з української мови в 6 класі)**

Кривіцька Галина Володимирівна,

вчитель української мови комунального закладу "Загальноосвітня школа II-III ступенів №31 Вінницької міської ради", спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, вчитель-методист

Мета навчально-пізнавальної діяльності:

- **знати** поняття «іменник», «правопис НЕ з іменниками»;
- **розуміти** правила написання НЕ з іменниками;
- **використовувати** здобуті знання у життєвих ситуаціях;
- **диференціювати** основну і другорядну інформацію відповідно до проблемного завдання;
- **виявляти** взаємозв'язок між змістом і формою аналізованого медіатексту;
- **знаходити** помилки, прорахунки в логіці міркувань;
- **брати** активну участь в ігрових моментах;
- **оцінювати** відповідність міркувань, висновків поставленому завданню;
- **прагнути** самовдосконалення та самореалізації.

Обладнання: мультимедійне обладнання, таблиця «НЕ з іменниками», картки взаємооцінювання, презентація, медіатекст, аудіозапис для фізкультхвилинки, інформаційні картки, малюнки учнів (для перевірки домашнього завдання)

Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів з даної теми:

Учень (учениця):

- **усвідомлює** морфологічні ознаки іменника, його синтаксичну роль; особливості відмінювання іменників кожної відміни;
- **знаходить** іменники в реченні; **визначає** правильно морфологічні ознаки іменника, належність його до певної відміни й роду іменників;
- **пояснює** основні значення відмінків;
- **відмінює** іменники;
- **правильно пише** іменники з вивченими орфограмами;
- **знаходить і виправляє** орфографічні помилки на вивчені правила;
- **користується** орфографічним словником;
- **використовує** в мовленні фразеологізми й крилаті вислови, до складу яких входять іменники;

- усвідомлює роль іменників у досягненні точності, інформативності й виразності мовлення;
- створює тексти на визначену соціокультурну тему, використовуючи вивчені виражальні можливості іменника й уникаючи помилок, зазначених у програмі.

Соціокультурний аспект: Я як особистість.

Епіграф до уроку: Не одяг красить людину, а добрі справи.

Народна мудрість

Перебіг уроку

I. Мотивація навчальної діяльності учнів

1. Організаційний момент

*Добридень, діти! Ще один урок
Прийшов до вас за розкладом сьогодні!
Тож прошу Вас серця свої відкрити,
Щоб зрозуміти і запам'ятати,
Лише з добра усе бере початок!
Мудрець сказав: «Краса врятує світ!»
Але уже на протязі століть
Панує істина проста:
«Наш світ врятує доброта».*

2. Створення емоційно-позитивної атмосфери на уроці.

*(Учитель пропонує перевернути «сердечка», розміщені на учнівських партах. У них – «золоті слова» про добро, про життя, його сенс...
Де незгода, там часто шкода.
Не було б щастя, так нещастя допомогло.
Учений іде, а неук слідом спотикається.
Не доля вирішує, а людина сама творить свою долю.
Любов і мудрість будують храми, а ненависть їх руйнує.
Це не дрібниці, а наше життя.
Вір не речам, а своїм очам.)*

- У цих сердечках – крапля мого серця,
Тож, сподіваюся, добром озветься
Кожне словечко золоте
І в ваших сердечках проросте!
(по черзі читають вислови)

II. Актуалізація опорних знань

1. «Поговорімо відверто»

Слайд

Тож поговорімо відверто:

- Добро у серці - ...
- Добра душа - ...
- Не зло керує світом, а ...

- Не одяг красить людину, а ...

2. Слайд

Творчий ексклюзив (перевірка домашнього завдання: учні презентують малюнки і зачитують висловлення «Іменник, що живе у моєму серці») **Слайд**

3. Слайд

Тестування (рубрика «Фітнес для мозку»)

- Перевірмо ж, що запам'ятали ви про іменник та його правопис із попереднього уроку. Тож виконаймо тестові завдання.

1. Іменник – це частина мови, яка:

- а) вказує на предмет, ознаку, кількість, але не називає їх
- б) означає назву ознаки предмета або його приналежність
- в) означає назви предметів
- г) означає кількість предметів, а також порядок предметів при лічбі

2. Знайдіть іменник, який означає назву істоти:

- а) стіл
- б) будинок
- в) дорога
- г) кошеня

3. Знайдіть власну назву, яка береться в лапки:

- а) місто Київ
- б) криголам Єрмак
- в) озеро Світязь
- г) село Яблунівка

4. Знайдіть іменник чоловічого роду:

- а) книга
- б) собака
- в) дорога
- г) суддя

5. Знайдіть іменник спільного роду:

- а) сирота
- б) тополя
- в) адреса
- г) дріб

6. Знайдіть іменник, який вживається тільки в однині:

- а) вулиця
- б) жіноцтво
- в) дівчина
- г) спідниця

7. Знайдіть іменник, який вживається тільки в множині:

- а) зустрічі
- б) сумки
- в) меблі
- г) зошити

8. Знайдіть іменник четвертої відміни:

- а) теля
- б) дощ
- в) зоря
- г) піч

9. Знайдіть іменник, який у родовому відмінку множини має закінчення -ів:

- а) гроші
- б) ворота
- в) хитрощі
- г) сіни.

10. Знайдіть іменник, в якому в орудному відмінку однини приголосні подвоюються:

- а) жов(ч)ю
- б) сі(л)ю
- в) радіс(т)ю
- г) якіс(т)ю.

11. Знайдіть незмінюваний іменник:

- а) добро
- б) патріот,

Слайд**1. «Загадкові слова»**

... долік, ...жить, ...здара, ...ук, ...міч, ...роба

- **Чи існують такі слова в українській мові? Давайте до них додамо частку не, які слова утворюються.**

Слайд**Слайд Робота з підручником:****А) виконання вправи 325**

- Тож підручник розгорнімо
На сторінці 135
І роботу почнімо
Із вправи 325.
Часу не гаймо –
Слова читаймо.

Проаналізуємо, як утворилися подані слова: недолік, нежить, нездара, неук, неміч, нероба, немовля, неслух, негода, небилиця, невагомість, негайність, негідник, незабудка.

Слайд. «Барви нашого слова»

- Пояснити ЛЗ незрозумілих слів: неміч, невагомість, небилиця. З двома словами скласти і записати речення.

2. Слайд. «Знайомі слова».

Правда -... - ...

Друг - ... - ...

Щастя - ... - ...

Воля - ... - ...

Віра - ... - ...

Доля - ... - ...

- Поставте НЕ попереду слів. Що утворилося? (антоніми). Знаєте, що таке синоніми? Доберіть синоніми до слів з НЕ. НЕ є в цих словах часткою чи префіксом? А якщо префіксом, то пишуться... (разом). Формулюємо правило.

(Слайд «Перевіримо знайомі слова»)

Правда - неправда - брехня

Друг - недруг - ворог

Щастя – нещастя - горе

Воля – неволя - рабство

Віра – невіра – безнадія

Радість – нерадість - сум

Доля – недоля – безталання

Б) опрацювання правила (с.135), робота з опорною схемою**Слайд**

Опорна схема Написання НЕ з іменниками

разом

- **слово без НЕ не вживається (нероба)**
- **додаванням НЕ до слова утворюється слово із протилежним лексичним значенням, а до нього можна дібрати синонім (щастя – нещастя (горе))**
- **іменники із префіксом недо- (недовіра)**

окремо

- **у реченні є протиставлення (не сум, а радість)**
- **НЕ стосується іменника-присудка (Серце - не камінь.)**

V. Виконання вправ на закріплення вивченого матеріалу.

1. Виконання вправи 327.

Доберіть до поданих слів антоніми з не, запишіть слова парами.

Бажання, вдячність, визнання, везіння, воля, дбайливість, довіра, доля, заможність, зацікавленість.

(ланцюжком – біля дошки)

2. Синонімічний диктант.

Учні записують синоніми з не до слів.

Загроза – небезпека

Вигадка- небилиця

Рабство –неволя

Поговір – неслава

Поразка – невдача

Лихо – недоля

Ворог – недруг

Підозра – недовіра

Ворожість – неприязнь

Тривога – неспокій

Вагання – нерішучість

Горе – нещастя

Зневага – ненависть

Безталання - недоля

3. Фізкультхвилинка

- Тож, сонячні дітки, пора відпочити.
Усі піднімаймось, досить писати -
Пропоную фізкультхвилинку почати.

Слайд

<https://www.youtube.com/watch?v=RW0gEVOgHFY>

4. «Словограй»

- А тепер я пропоную «Словограй» -
Як пишуться з НЕ іменники у реченнях – відгадай!
Але спочатку позитивний мультфільм перегляньмо!
Героям імена власні даймо!

(перегляд мультика про добро:

<https://www.youtube.com/watch?v=HkcWSenfwZO&t=1s>)

Слайд

- Завдання, дітки, просте –
Знайти у мультику «зерно золоте»,
Скласти речення одне або два,
Щоб там зустрічалися іменники-слова,
Які пишуться з НЕ разом чи окремо –
Щоб це стосувалося нашої з вами теми!
Зразок виконання – на партах у вас -
Опорні слова є у ваших інформкартках!

5. Ярмарок тематичних речень.

- Тож хто вже «зерно золоте» знайшов?
(Приклади речень.
Роби людям добро, а не зло.
Людина починається з добра, а не зла.
Зазвичай щастя приходить до щасливого, а нещастя – до нещасного.
Нерішучість гірше, ніж невдала спроба.
Незгода руйнує людські стосунки.
Правдою потрібно жити, а не брехнею.
Ненависть породжує зло.
Нещастя, а лихо об'єднало людей)

VI. Узагальнення та систематизація вивченого матеріалу.**1. Конструктивна вправа (робота з хмарами слів)**

(З окремих слів скласти речення)

Слайд

Не, а, людей, об'єднує, щастя, лихо.

(Слайд Людей об'єднує не щастя, а лихо)

Слайд I, будують, любов, їх, ненависть, мудрість, храми, руйнує.

Слайд Любов і мудрість будують храми, ненависть їх руйнує
(М. Мащенко)

- Поясніть правопис частки не у поданих реченнях та зміст речень.

2. **Слайд.** Креативне завдання

Допишіть текст прозою чи віршем.

_____ не дощ,
_____ сніг.
_____ принесла
Не сум, а _____ сміх.
_____ не війна,
_____ запанував.
_____ не забував.

Слайд.

Зразок

Я хочу, щоб ішов не дощ,
А білий-білий сніг.
І щоб зима нам принесла
Не сум, а тільки сміх.
Щоб у країні не війна,
А мир запанував,
Щоб мову рідну, веселкову
Ніхто не забував.

3. Рефлексія «Крок до себе»

- Чи збагатив вас урок інтелектуально? Що ви тепер знаєте про написання Не з іменниками?
- А духовно збагатив вас урок?
- Що для себе ви зрозуміли?
- Які емоції, думки переповнюють вас зараз?

VII. Домашнє завдання.

Слайд

Обов'язкове – вивчити правило (с.135), виконати вправи 329, 328 (на вибір);

*скласти твір за одним із прислів'їв «Не все те золото, що блищить», «Не зло керує серцем, а добро», використовуючи опорні слова (усе це є у вашій інформаційній картці)

VIII. Оцінювання навчальних досягнень учнів.

Слайд

1. **Оголошення та мотивація оцінок** (за тестування, найкращі презентації власних висловлювань, роботу біля дошки)
2. **Вручення учням оцінок–карток** “Креатив”, “Старанність”, “Активність”, “Мудрість”, “Творча особистість” тощо .

ІХ. Підсумок уроку.

Слайд

- Сумно чомусь, що урок добігає кінця...
Остання минає хвилинка...
Як це прекрасно: плекати добру людину –
Сонячну, чисту, розумну дитину!
Я, діти, вірю в кожного з вас
І впевнена: ще прийде ваш зірковий час!
А поки що – хлюпніть у душу сонячні слова –
Хай світом править доброта.
Хай творить тисячі чудес.
Вона на цій землі свята.
Вона сягає до небес.

(Наталія Май «Твори добро»

<https://www.youtube.com/watch?v=ktNx1o4CHO4>)

(Наталія Май «А я бажаю Вам добра»)

Дитяча психотравма. Поради психолога

Докійчук Тетяна Володимирівна,

методист з практичної

психології та соціальної роботи комунальної установи "Міський методичний кабінет", спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії

В сучасному житті людина знаходиться в умовах постійного стресу і психотравмуючих ситуацій. Технічний прогрес, швидкий темп життя, невідповідність бажаного і реального, проблеми з близькими і рідними людьми все це призводить до травм, які мають різноманітну природу. Починаючи з дитинства і до самої старості людина піддається різноманітним негативним впливам, під час яких спрацьовують різноманітні захисти, для того щоб зберегти цілісність психіки.

Психотравма – це життєва подія або ситуація яка впливає на значущі сторони існування людини і приводить до глибокого психологічного переживання. Виникнення психічної травми розглядається як наслідок незавершеності інстинктивної реакції організму на травматичну подію. Внутрішню травму можна порівняти з фізичною раною, до якої людина вже давно звикла і не звертає на неї ніякої уваги, і не піклується про неї. Але людина переживає дуже сильний біль, коли хтось доторкається до хворої руки. І той інший зовсім не винен в тому, що людині боляче.

Реакція дитини на горе чи пережиту трагедію буде залежати від цілого ряду чинників, а також від її віку, стадії розвитку та становлення особистості, від того впливу, який мала ця подія на її батьків чи інших членів сім'ї. Реакція дитини може бути абсолютно не такою, якої очікують дорослі. Реакції на психологічну травму можуть бути такими:

- **Заглиблення в себе** – така реакція може проявлятися у втраті інтересу до діяльності, у втраті довіри, небажанні розмовляти чи регресі до більш інфантильної поведінки.
- **Зацикленість** – проявляється в потребі знову переживати стресові події, наприклад, через ігри та малюнки, що повторюються. Дитина може бути надмірно стурбована можливими подіями в майбутньому (які, на її думку, можуть бути якимось обумовленим тим, що сталось) або ж ночами їй можуть снитися жахи.
- **Тривога** – у зв'язку із тривожним станом можуть виникнути проблеми з концентрацією уваги або зосередженням, нав'язлива поведінка, страх перед розлученням, проблеми зі сном, дратівливість і нестриманість.
- **Фізичні симптоми** – часто проявляються головними болями й болями в животі. Також можливі затримки реакції. Спочатку може здатися, що деякі діти добре справляються із ситуацією, але стресовий стан може проявитись у них набагато пізніше, наприклад, дати про себе знати через кілька днів, тижнів або навіть через місяці.

Важливо порозмовляти про подію з дитиною.

Уважна й довірлива розмова допомагає виявити всі проблеми. Спробуйте зробити таке:

- Переконайте дитину, що все вже в минулому й вона в безпеці (але тільки якщо це дійсно так). Можливо, доведеться казати їй про це знову і знову.
- Прислухайтеся до дитини. Серйозно поставтеся до її тривог і почуттів.
- Нехай дитина знає, що важливо з'ясувати, що вона сама думає про те, що сталося, оскільки її думка дуже дорога.
- Розкажіть дитині про те, що сталося, але так, щоб це було доступно її рівню розуміння, не вдаючись до страхітливих подробиць. Використовуйте зрозумілу для дитини мову. Якщо ви спробуєте приховати від неї точну інформацію, вона буде заповнювати прогалини в розумінні на основі свого досвіду, наявною в неї інформацією та за допомогою своєї уяви, а це може ускладнити її стан.
- Переконайтеся, що дитина не зробила будь-які неправильні висновки. Наприклад, діти молодшого віку можуть думати, що трагедії – це їхня провина, тому що вони були неслухняними чи погано думали про когось.
- Поговоріть про подію. Дозвольте висловитись абсолютно всім. Це допоможе подолати ізоляцію, зрозуміти та почути один одного, а також відчутти підтримку.
- Порозмовляйте з дитиною про те, як люди можуть реагувати на трагічні події. Розкажіть їй про різні прояви таких станів. Скажіть дитині, що в таких обставинах її почуття абсолютно природні й нормальні, переконайте її в тому, що з часом вона буде почувати себе краще.

Відповідальні за випуск:

Яценко О.В. – Директор Департаменту освіти Вінницької міської ради
Москальчук Н.І. – завідувач комунальної установи «Міський методичний кабінет»

Редакційна колегія:

Антонішина Ю.М. – методист з інклюзивної освіти
Докійчук Т.В. – методист з практичної психології та соціальної роботи
Зима Л.Т. – методист з навчальних дисциплін
Нарольська К.В. – методист з бібліотечних фондів
Пелішенко Г.Ф. – методист з навчальних дисциплін
Побережна І.В. – методист з навчальних дисциплін
Токар О.В. – методист з навчальних дисциплін

Комп'ютерна верстка:

Нарольська К.В. – методист з бібліотечних фондів